

Т.О. Ремех, С.П. Ратушняк

# **ЗБІРНИК ЗАВДАНЬ**

для державної підсумкової атестації  
з правознавства  
(практичний курс)

*2-ге видання, доопрацьоване*

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,  
молоді та спорту України*

**9**  
клас

Київ  
Центр навчально-методичної літератури  
2012

## Пояснювальна записка

Завдання для державної підсумкової атестації укладено відповідно до навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Правознавство (практичний курс). 9 клас» (авт. Пометун О.І., Ремех Т.О.) та визначених у ній вимог до основних знань, умінь і навичок учнів. Засвоєні знання учні мають демонструвати на рівні елементарних правових уявлень та основних понять.

Зміст запитань має формально-теоретичний характер, що передбачає розуміння учнями юридичних понять та опис їх основних ознак. Основний акцент зроблено на вміннях учнів надавати отриманим знанням практичної спрямованості, на виявленні ставлення до юридичних явищ через їхні оцінні судження. При виконанні практичних завдань учні мають продемонструвати вміння розв'язувати правові ситуації, характеризувати окремі положення нормативно-правових актів, наводити приклади та ін., спираючись на відповідні знання.

Усього в збірник включено 15 варіантів по 10 завдань у кожному, які охоплюють усі розділи програми.

Кожний варіант містить:

- тестові завдання (1–5) на вибір однієї або кількох (варіант відповіді зі сполученням цифр) правильних відповідей;
- завдання на встановлення відповідності (6);
- завдання, у якому потрібно дати визначення або продовжити речення та проілюструвати визначене поняття прикладом (7);
- завдання з визначення трьох відмінностей між правовими поняттями чи явищами (8);
- аналіз фрагмента правового документа із запитаннями і завданнями до нього (9);
- завдання на розв'язання правової ситуації (10).

Під час оцінювання завдань перевагу бажано надавати відповідям, де учні викладають правовий матеріал власними словами, уміють розмірковувати над життєвими ситуаціями з правової точки зору, давати їм правову оцінку, наводити приклади, оперуючи правовими термінами та поняттями, окремими положеннями законодавства.

Державна підсумкова атестація з правознавства проводиться в письмовій формі.

На виконання роботи відводиться 90 хвилин. Відповіді на тестові завдання (1–6) слід заносити в спеціальний бланк, поданий в кінці збірника, а розгорнуті відповіді на запитання (7–10) записувати на проштампованих листках, виданих учителем.

## Типи та оцінювання завдань

Номери завдань	Тип завдання	Оцінювання
1–4	Вибір однієї правильної відповіді із чотирьох	0,5 бала за кожне
5	Вибір кількох правильних відповідей (варіант відповіді зі сполученням цифр)	0,5 бала
6	Установити відповідність	1 бал
7	Дати визначення та навести приклад	2 бали
8	Знайти три відмінності	1,5 бала
9	Проаналізувати документ (статтю нормативно-правового акта) за запитаннями і завданнями	2 бали
10	Розв'язати правову ситуацію за запитаннями до неї	3 бали
Усього		12 балів

## ВАРІАНТ 1

Завдання 1–4 передбачають вибір ОДНІЄЇ  
правильної відповіді із ЧОТИРЬОХ

1. Визначте, у якому джерелі містяться правові норми

- А Біблія
- Б Закони і підзаконні акти
- В Підручники з правознавства
- Г Звернення Президента України до народу

А Б В Г

2. Укажіть, яка дія потребує нотаріального посвідчення і державної реєстрації

- А Купівля будинку в селі
- Б Дарування фотоальбому
- В Придбання шкільної форми
- Г Обмін книжками із власної бібліотеки з товаришем

А Б В Г

3. Оберіть вид діяльності, яка є підприємницькою

- А Робота за трудовим договором на заводі
- Б Робота за контрактом у фермерському господарстві за кордоном
- В Надання послуг з ремонту квартири будівельною компанією
- Г Допомога онука бабусі по господарству

А Б В Г

4. Визначте вік особи, з якого за загальним правилом настає кримінальна відповідальність за вчинений злочин

- А 14 років
- Б 16 років
- В 18 років
- Г 21 рік

А Б В Г

Завдання 5 передбачає вибір ТРЬОХ правильних відповідей  
(варіант відповіді зі сполученням цифр)

5. Оберіть варіант, у якому зазначено конституційні обов'язки громадян України

- 1 Обов'язок захищати Вітчизну, незалежність і територіальну цілісність України
- 2 Обов'язок додержуватися Конституції України та законів України
- 3 Обов'язок громадян сплачувати податки та збори в розмірах, встановлених законом

4. **Обов'язок батьків виховувати дітей у любові**  
 5. **Обов'язок громадян заробляти собі на життя працею, яку вони вільно обирають**

- А** 1, 2, 3  
**Б** 1, 3, 4  
**В** 1, 4, 5  
**Г** 2, 3, 4  
**Д** 2, 4, 5

А Б В Г Д

--	--	--	--	--

Завдання 6 передбачає встановлення відповідності

6. Установіть відповідність між відносинами й галузями права, норми яких їх врегульовують

- |  |                                |
|--|--------------------------------|
| 1 Міліціонер і порушник правил дорожнього руху | <b>А</b> Адміністративне право |
| 2 Продавець і покупець                         | <b>Б</b> Цивільне право        |
| 3 Роботодавець і працівник                     | <b>В</b> Трудове право         |
| 4 Батьки і діти                                | <b>Г</b> Сімейне право         |
|  | <b>Д</b> Фінансове право       |

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Завдання 7 передбачає запис визначення та відповідного прикладу до нього

7. Дайте визначення і наведіть приклад

*Юридичні факти* – це \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Наприклад: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Завдання 8 передбачає запис ТРЬОХ відмінностей між поняттями

8. Упишіть у таблицю три відмінності між поняттями

Закон	Підзаконний акт

Закон	Підзаконний акт

У завданні 9 потрібно проаналізувати документ (статтю нормативно-правового акта) за запитаннями

### 9. Проаналізуйте статтю 25 Конституції України

#### Стаття 25

*Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство.*

*Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншій державі.*

*Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами.*

**А** Яке право (права) закріплює наведена стаття Конституції України? \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Б** Дайте визначення основного поняття, яке згадується в статті

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

У завданні 10 потрібно розв'язати правову ситуацію (за запитаннями)

### 10. Проаналізуйте правову ситуацію

*В. і Г. знають одне одного змалечку, а їхні батьки дружать сім'ями. В. і Г. (обом по 16 років) вирішили одружитись, і батьки благословили їх за старовинним українським звичаєм.*



## ВАРІАНТ 2

Завдання 1–4 передбачають вибір ОДНІЄЇ  
правильної відповіді із ЧОТИРЬОХ

1. Визначте, що зайве в переліку ознак норм моралі

**А** Підтримуються силою громадської думки

**Б** Є загальнообов'язковими

**В** Існують у свідомості й переконаннях  
людини

**Г** Їх порушення викликає громадський осуд

А Б В Г

2. Визначте, яка ознака властива правопорушенню

**А** Некорисне для суспільства діяння

**Б** Думки, ідеї людини

**В** Протиправне діяння

**Г** Ризиковане діяння

А Б В Г

3. Оберіть, що з перерахованого є сім'єю

**А** Студент і студентка, які проживають  
в кімнатах гуртожитку поруч

**Б** Бабуся і онук, який гостює в неї  
на канікулах

**В** Сестра милосердя і дідусь, якого вона доглядає

**Г** Жінка і чоловік, які проживають разом і виховують  
спільну дитину

А Б В Г

4. Визначте вік, з якого настає адміністративна відповідальність особи за дрібне хуліганство

**А** 14 років

**Б** 16 років

**В** 18 років

**Г** 21 рік

А Б В Г

Завдання 5 передбачає вибір ТРЬОХ правильних відповідей  
(варіант відповіді зі сполученням цифр)

5. Оберіть варіант, у якому зазначено основні конституційні  
права громадян України

1 Право працівника на безпечні умови праці

2 Право збиратися мирно без зброї, проводити мітинги, де-  
монстрації

3 Право на захист прав споживача

4 Право дитини на спілкування зі своїми батьками

5 Право на достатній рівень життя

6 Право на освіту



- А** 1, 2, 3  
**Б** 1, 3, 4  
**В** 1, 4, 5  
**Г** 2, 3, 4  
**Д** 2, 5, 6

А	Б	В	Г	Д

Завдання 6 передбачає встановлення відповідності

6. Установіть відповідність між відносинами та галузями права, норми яких їх врегульовують
- Платник податків і орган, що їх стягує **А** Адміністративне право **Б** Цивільне право
  - Усиновлювач і усиновлена ним дитина **В** Сімейне право **Г** Конституційне право
  - Власник і наймач житлового приміщення **Д** Фінансове право
  - Пенсіонер і орган соціального забезпечення

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Завдання 7 передбачає запис визначення та відповідного прикладу до нього

7. Дайте визначення і наведіть приклад

*Договір* – це \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Наприклад: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Завдання 8 передбачає запис ТРЬОХ відмінностей між поняттями

**8. Упишіть у таблицю три відмінності між поняттями**

Проступок	Злочин

У завданні 9 потрібно проаналізувати документ (статтю нормативно-правового акта) за запитаннями

**9. Проаналізуйте статтю 36 Конституції України**

**Стаття 36**

*Громадяни України мають право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів...*

**А** Яке право закріплює наведена стаття Конституції України?

---



---

**Б** Які види об'єднань громадян згадуються в статті? Чим вони різняться між собою?

---



---



---



---



---



---

У завданні 10 потрібно розв'язати правову ситуацію  
(за запитаннями)

**10. Проаналізуйте правову ситуацію**

*Домогосподарка В. купила в магазині кілограм цукру в упаковці. Дома, готуючи тісто для пирога, вона виявила в пакеті замість цукру сіль. Тісто і настрій В. були зіпсовані.*

**А** Положення якого нормативно-правового акта регулюють такі відносини? \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

**Б** Чи були порушені права споживача в цій ситуації? Чому?  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

**В** Дайте пораду, як діяти В. у цій ситуації \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

### ВАРІАНТ 3

Завдання 1–4 передбачають вибір ОДНІЄЇ  
правильної відповіді із ЧОТИРЬОХ

1. Визначте, що регулюють норми права

**А** Почуття людини  
**Б** Наміри людини  
**В** Переконання людини  
**Г** Поведінку людини

А	Б	В	Г
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

2. Визначте, що таке аліменти

**А** Обов'язкові платежі до бюджету  
**Б** Благодійні внески на рахунок дитячого притулку  
**В** Кошти на утримання дитини, батьків  
**Г** Добровільні пожертви у фонд допомоги дітям-сиротам

А	Б	В	Г
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

3. Укажіть вік, до якого особа вважається дитиною

**А** 14 років  
**Б** 16 років  
**В** 17 років  
**Г** 18 років

А	Б	В	Г
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

4. Визначте зайве в переліку співучасників злочину

**А** Виконавець  
**Б** Пособник  
**В** Спонукальник  
**Г** Організатор

А	Б	В	Г
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Завдання 5 передбачає вибір ТРЬОХ правильних відповідей  
(варіант відповіді зі сполученням цифр)

5. Оберіть варіант, у якому зазначено ознаки закону

1 Прийняте державою звичаєве правило поведінки загального характеру  
2 Офіційний документ, прийнятий органом законодавчої влади або референдумом  
3 Обов'язкові правила поведінки загального характеру, встановлюються за домовленістю і згодою двох чи більше учасників і забезпечуються державою  
4 Нормативно-правовий документ вищої юридичної сили  
5 Регулює найважливіші відносини

**А** 1, 2, 3  
**Б** 1, 2, 4  
**В** 1, 3, 4  
**Г** 1, 4, 5  
**Д** 3, 4, 5

А	Б	В	Г	Д
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Завдання 6 передбачає встановлення відповідності

**6. Установіть відповідність між діяннями і видами юридичної відповідальності**

- |  |  |
|--|--|
| <p><b>1</b> Несвоєчасне отримання паспорта громадянином, який досяг 16-річного віку</p> <p><b>2</b> Порухення водієм правил дорожнього руху, що призвело до загибелі людини</p> <p><b>3</b> Систематичне невиконання працівником трудових обов'язків</p> <p><b>4</b> Невиконання особою умов договору позики</p> | <p><b>А</b> Кримінальна</p> <p><b>Б</b> Адміністративна</p> <p><b>В</b> Цивільно-правова</p> <p><b>Г</b> Трудова</p> <p><b>Д</b> Дисциплінарна</p> |
|--|--|

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Завдання 7 передбачає запис визначення та відповідного прикладу до нього

**7. Розтлумачте речення і наведіть приклади**

*Правова норма є загальнообов'язковим правилом поведінки.*

Це означає: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*Правова норма має офіційно визначений письмовий вигляд.*

Це означає: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Приклади правових норм: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Завдання 8 передбачає запис ТРЬОХ відмінностей між поняттями

**8. Упишіть у таблицю три відмінності між поняттями**

Громадянин	Іноземець

У завданні 9 потрібно проаналізувати документ (статтю нормативно-правового акта) за запитаннями

**9. Проаналізуйте статтю 317 Цивільного кодексу України**

**Стаття 317**

*1. Власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном.*

*2. На зміст права власності не впливають місце проживання власника та місцезнаходження майна.*

**А** Яке право закріплює наведена стаття Цивільного кодексу України?

---



---

**Б** Що складає зміст цього права? Поясніть одну з визначених вами складових на конкретному прикладі \_\_\_\_\_

---



---



---

---

---

---

У завданні 10 потрібно розв'язати правову ситуацію  
(за запитаннями)

**10. Проаналізуйте правову ситуацію**

*16-річний А. (учень школи) вирішив попрацювати на літніх канікулах. Він влаштувався пастухом корів у фермерське господарство друга свого батька.*

**А** Положення якого нормативно-правового акта регулюють ці правовідносини? \_\_\_\_\_

---

---

**Б** Чи потрібна згода батьків А. для працевлаштування? Чому?

---

---

---

---

**В** Поясніть, робочий день якої тривалості встановлюватиметься для А. \_\_\_\_\_

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## ВАРІАНТ 4

Завдання 1–4 передбачають вибір ОДНІЄЇ  
правильної відповіді із ЧОТИРЬОХ

1. Укажіть найпоширеніше джерело права в Україні

- А** Міжнародні договори
- Б** Правові звичаї
- В** Нормативно-правові акти
- Г** Релігійно-правові норми

А Б В Г

2. Укажіть, хто може брати участь у правовідносинах

- А** Виключно фізичні особи
- Б** Виключно юридичні особи
- В** Виключно державні установи
- Г** Юридичні і фізичні особи

А Б В Г

3. Визначте зайве в переліку умов укладання шлюбу

- А** Неперебування осіб у шлюбі
- Б** Благословення батьків
- В** Досягнення шлюбного віку
- Г** Добровільна згода жінки і чоловіка

А Б В Г

4. Укажіть вік, з якого особа може зареєструватися підприємцем

- А** 14 років
- Б** 16 років
- В** 18 років
- Г** 21 рік

А Б В Г

Завдання 5 передбачає вибір ТРЬОХ правильних відповідей  
(варіант відповіді зі сполученням цифр)

5. Оберіть варіант, у якому зазначено загальноосвітні середні  
навчальні заклади

- 1 Гімназія
- 2 Технікум
- 3 Університет
- 4 Ліцей
- 5 Спеціалізована школа

- А** 1, 2, 3
- Б** 1, 3, 4
- В** 1, 4, 5
- Г** 2, 3, 4
- Д** 2, 4, 5

А Б В Г Д



Завдання 6 передбачає встановлення відповідності

6. Установіть, до якого виду прав і свобод людини належать названі конституційні права і свободи

- |   |  |          |            |
|---|--|----------|------------|
| 1 | Право на працю                           | <b>А</b> | Особисті   |
| 2 | Право на недоторканність житла           | <b>Б</b> | Економічні |
| 3 | Право на достатній рівень життя          | <b>В</b> | Політичні  |
| 4 | Право користуватися культурною спадщиною | <b>Г</b> | Соціальні  |
|   |  | <b>Д</b> | Культурні  |

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Завдання 7 передбачає запис визначення та відповідного прикладу до нього

7. Дайте визначення і наведіть приклад

*Злочин* – це \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Наприклад: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Завдання 8 передбачає запис ТРЬОХ відмінностей між поняттями

8. Упишіть у таблицю три відмінності між поняттями

Праця за трудовим договором	Підприємницька діяльність

Праця за трудовим договором	Підприємницька діяльність

У завданні 9 потрібно проаналізувати документ (статтю нормативно-правового акта) за запитаннями

### 9. Проаналізуйте фрагменти статей Цивільного кодексу України

#### Стаття 627

*1. ...сторони є вільними в укладенні договору, ...визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.*

#### Стаття 629

*1. Договір є обов'язковим для виконання сторонами...*

**A** Про яке поняття йдеться у наведених фрагментах статей?

---

**B** Дайте визначення цього поняття та наведіть приклад \_\_\_\_\_

---



---



---



---



---



---

У завданні 10 потрібно розв'язати правову ситуацію (за запитаннями)

### 10. Проаналізуйте правову ситуацію

*Двоє підлітків — О. (17 років) і Д. (15 років) нецензурно лайлися в електричці, зневажливо ставилися до пасажирів, грубо реагували на їхні зауваження. Вийшовши на станції, вони штовхнули громадянина Є., який зробив*

